

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Vanesa Kubáčková

Komparace volebních systémů pro volby
parlamentu ve vybraných evropských státech

Bakalářská práce

Olomouc 2013

„Prehlasujem, že som bakalársku prácu na tému „Komparace volebních systémů pro volby parlamentu ve vybraných evropských státech“ vypracovala samostatne a citovala som všetky použité zdroje.“

V Olomouci dňa 29.3.2013

.....

Vanesa Kubáčková

Pod'akovanie

Ďakujem JUDr. Jaroslavovi Sovinskému, Ph.D., vedúcemu mojej bakalárskej práce za cenné rady a odborné vedenie tejto práce.

Ja, nižšie podpísaná Vanesa Kubáčková, autorka bakalárskej práce na tému „Komparace volebních systémů pro volby parlamentu ve vybraných evropských státech“, ktorá je literárnym dielom v zmysle zákona č. 121/2000 Zb., dávam týmto ako subjekt údajov svoj súhlas v zmysle § 4 písm. e) zákona 101/2000 Zb., správcovi:

Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, Olomouc 771 47, Česká republika

Na spracovanie osobných údajov v rozsahu: meno a priezvisko v informačnom systéme, a to vrátane zaradenia do katalógu, a ďalej k sprístupneniu mena a priezviska v katalógoch a informačných systémoch UP, a to vrátane neadresovaného sprístupnenia pomocou metód diaľkového prístupu. Údaje môžu byť sprístupnené užívateľom služieb Univerzity Palackého. Realizáciu sprístupnenia zaisťuje ku dňu podania tohto prehlásenia vnútorná zložka UP, ktorá sa nazýva informačné centrum UP.

Súhlas sa poskytuje na dobu ochrany autorského diela podľa zákona č. 121/2000 Zb.

Prehlasujem týmto, že moje osobné údaje vyššie uvedené sú pravdivé.

V Olomouci dňa 29.3. 2013

.....
Vanesa Kubáčková

Obsah

ÚVOD	8
1 Pojem voľby a ich funkcia	10
1.1 Volebné právo a jeho princípy.....	11
1.1.1 Všeobecnosť	12
1.1.2 Rovnosť	12
1.1.3 Priamosť	12
1.1.4 Tajnosť.....	12
1.1.5 Slobodné voľby	12
2 Volebný proces a jeho fázy	14
3 Volebné systémy.....	16
3.1 Väčšinový volebný systém	16
3.2 Systém pomerného zastúpenia a jeho premenné	16
3.2.2 Volebný obvod	17
3.2.3 Volebná formula	17
3.2.4 Uzatváracia klauzula.....	21
3.2.5 Skrutícia	21
3.2.6 Kandidátne listiny.....	22
4 Komparácia vybraných krajín.....	23
4.1 Definícia formy vlády.....	23
4.2 Podmienky volebného práva	25
4.3 Vyhlásenie volieb	27
4.4 Volebné obvody.....	28
4.5 Povaha kandidátnych listín	30
4.6 Uzatváracia klauzula	31
4.7 Typ volebného systému	33
ZÁVER	38

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	41
ABSTRAKT	45
KLÚČOVÉ SLOVÁ	46
PRÍLOHY	

ÚVOD

Voľby sú považované za jeden zo základných prejavov demokracie a tak isto legitimacy moci v štáte. Volič vykonáva štátnu moc prostredníctvom svojich zvolených reprezentantov v parlamente. Avšak sú voľby naozaj demokratické vo všetkých aspektoch? Odráža volebný systém rozhodnutie voličov alebo ide o mierne ovplyvnený proces zo strany štátu? Na tieto otázky by som chcela nájsť odpoveď v mojej bakalárskej práci. Práve preto, som si zvolila tému komparácie volebných systémov volieb do parlamentu vo vybraných štátoch.

V tejto práci sa budem snažiť porovnať volebný systém a nastavenia premenných v krajinách, ktoré sú si navzájom blízke. Výber krajín nie je náhodný či už preto, že majú spoločnú históriu a právnu kultúru, alebo preto, že zdieľajú určité hranice. Spočiatku sa môže zdať že výber krajín bol na základe členstva vo Vyšehradskej štvorke, avšak bol ovplyvnený inými aspektmi. Politický systém Českej republiky som zvolila pretože v krajine študujem, Slovenska preto, že odtiaľ pochádzam. Maďarsko som vybrala na základe zaujímavých zmien ako Ústavy tak aj volebného systému. Poľskú republiku som vybrala pretože sa dvojkomorovým parlamentom podobá Českej republike. A všetky tieto štáty sú parlamentnými republikami a aspoň časť ich parlamentu je volená proporcionálnym volebným systémom.

Cieľom práce je porovnať úpravu volieb, volebného práva a samotný volebný systém. Zistiť či volebný systém porovnávaných krajín plne odzrkadľuje vyjadrenie voliča, alebo sú nastavené premenné ktoré favorizujú určité politické strany. Či je určitý volebný systém plne funkčný. Tak isto je cieľom nájsť odlišnosti a podobnosti v problematike volieb. Predpokladám, že porovnávané krajiny budú mať rovnako zakotvené volebné právo, že moc výkonná bude mať rovnaké postavenie k otázke volieb (vyhlásenie volieb). Tak isto sa dá predpokladať, že aj uzatváracie klauzuly a súvisiace volebné inštitúty budú upravené rovnako.

Ako už vyplýva zo samotnej témy práce, bude využívaná najmä komparatívna metóda, či už inštitucionálna alebo časová. Časovú komparáciu použijem na ukázanie častých zmien volebného zákona v Poľsku, taktiež zaujímavé zmeny volebného zákona v Českej republike. Inštitucionálna komparácia mi posluží na predstavenie vybraných krajín pred samotným zhrnutím a vyslovením záveru.

Tak isto však budem používať analytické a syntetické metódy, ktoré mi poslužia na vysvetlenie základných pojmov, vysvetlenie volebných systémov a ich premenných.

Analytickú metódu využijem na zistenie fungovania a úpravy inštitútov, ktoré definujú zriadenie krajiny.

Ako zdroje pre základné informácie a predstavenie krajín mi budú slúžiť primárne zdroje, teda právne predpisy vyššie spomínaných štátov, najmä však ústavy a ich volebné zákony. Sekundárne sa budem snažiť využívať bibliografické publikácie, internetové zdroje a judikatúru.

Samotná práca je rozdelená do štyroch kapitol. Prvá kapitola vysvetľuje pojem volieb a základné princípy, ktoré platia pre všetky vybrané štáty. V nasledujúcej kapitole je prevedená analýza volebného procesu, ktorá slúži na predstavenie toho, ako voľby všeobecne prebiehajú. Tretia kapitola má čitateľovi priblížiť rôzne volebné systémy a princíp ich fungovania. Tak isto základné rozdiely medzi systémami a vysvetlenie premenných, ktoré sú neskôr porovnávané. V poslednej a zároveň najdôležitejšej kapitole porovnávam úpravu volieb, volebného práva, samotné volebné systémy a nastavenie rôznych kritérií. Z prevedeného skúmania vyslovujem príslušné závery na základe úvah de lege ferenda.

1 Pojem voľby a ich funkcia

Na základe princípu suverenity ľudu prináleží moc v štáte rozhodovať. Táto moc môže byť vykonávaná priamo, alebo prostredníctvom zvolených predstaviteľov (zastupiteľská demokracia).

Z hľadiska politického systému v demokratických štátoch voľby predstavujú vrchol súťaže rôznych politických názorov, ktorých výsledkom je vždy vyjadrenie mienenia občanov o prezentovaných názoroch.¹ Prostredníctvom volieb teda voliči vyjadrujú dôveru politickým stranám alebo jednotlivcom, ktorí sa uchádzajú o funkciu v zastupiteľskom orgáne (napr. v parlamente). Voľba je jedným zo spôsobov ustanovenia do funkcie. Typickým znakom voľby je výber z viacerých možností, kde právnym predpisom stanovený okruh osôb vyberie hlasovaním z navrhnutých kandidátov. Medzi ďalšie spôsoby ustanovenia do funkcie patrí napríklad menovanie, los, dedičnosť, virilita či aklamácia.

Voľby sú procesom, ktorým dochádza k realizácii práva občanov demokratických štátov, podieľať sa na výkone verejnej moci a zároveň rozhodovať o konkrétnom personálnom obsadení určitého orgánu verejnej moci.² Tento proces možno charakterizovať aj ako právne upravený, časovo a miestne zladený proces ustanovenia do zastupiteľských zborov.

Hlavnou funkciou volieb je legitímácia moci. Legitimita moci znamená jej zdôvodnenie a akceptáciu.³ Časové obmedzenie volebného obdobia určitého orgánu vedie k periodickému opakovaniu volieb najneskôr na konci volebného obdobia. Periodicita volieb je jedným z princípov, dochádza k naplneniu a realizácii funkcie volieb.⁴

Podľa V.Klokočku⁵ je funkciou volieb vybrať z navrhnutých subjektov a rozhodnúť o zložení určitého orgánu alebo úradu. Voľby v demokratickom štáte plnia niekoľko základných funkcií. Voľby môžeme chápať:

- ako prostriedok legitímácie (prenesenie dôvery voličov na strany a osoby)
- ako prostriedok výberu politickej elity
- ako procedúru pokojného riešenia politických konfliktov (umožňuje previesť konkurenčný boj o moc na základe určitých pravidiel)

¹ KLIMA, K. *Státověda*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 169 s.

² KLIMA: *Státověda...*, s. 168

³ HOLLÄNDER, P. *Základy všeobecné státovědy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 59 s.

⁴ KLIMA: *Státověda...*, s. 170

⁵ Vychádza z knihy KLOKOČKA, V. *Politická reprezentace a volby v demokratických systémech*. Praha: Aleko, 1991. 69 s

- ako možnosť mocenských zmien
- ako nástroj rozširovania občianskeho vedomia

1.1 Volebné právo a jeho princípy

Volebné právo má dva významy. Prvým z nich sú individuálne práva, ktorými disponujú občania v súvislosti s voľbami. Druhým je objektívne právo. V tejto oblasti je upravená problematika volieb.⁶ To je možné chápať ako súhrn organizačných pravidiel, princípov a opatrení, ktoré sú prijaté verejnou mocou formou zákonov.⁷

Tak isto je volebné právo jedným z politických práv zakotvených v Listine základných práv a slobôd. Môžeme ho charakterizovať ako nástroj voličov sa podieľať na výkone verejnej moci. „Občania majú právo podieľať sa na správe verejných vecí priamo alebo voľbou svojich zástupcov“⁸ pričom „volebné právo je všeobecné a rovné a vykonáva sa tajným hlasovaním. Podmienky výkonu volebného práva stanoví zákon“.⁹

Volebné právo je priznané občanom štátu a môžeme ho rozdeliť na dva druhy, na právo voliť (tzv. aktívne volebné právo) a na právo byť volený (tzv. pasívne volebné právo).

Pri pasívnom volebnom práve sa tiež stretne s vymedzením podmienok, po ktorých splnení je občan oprávnený kandidovať. Na rozdiel od aktívneho volebného práva existuje viac možností pre obmedzenie pasívneho volebného práva. To je možné obmedziť na základe cudzieho štátneho občianstva (absolútna prekážka), nezlučiteľnosti funkcií (relatívna prekážka) či trestnej činnosti. Súhrn podmienok nutných k realizácii pasívneho volebného práva označujeme taktiež ako voliteľnosť.¹⁰

Princíp volieb je založený na piatich zásadách:

1. zásada všeobecnosti
2. zásada rovnosti
3. zásada priamosti
4. zásada tajnosti hlasovania
5. zásada slobodných volieb.

⁶ HOLLÄNDER: *Základy všeobecnej štátovedy...*, s. 300

⁷ KLÍMA, K. *Ústavní právo*. 4. vydání Plzeň: Aleč Čeněk, 2010. 607 s.

⁸ zákon č. 2/1993 Sb., *Listina základních práv a svobod*, ve znění pozdějších předpisů, čl. 21 odst. 1

⁹ zákon č. 2/1993 Sb., *Listina základních práv a svobod*, ve znění pozdějších předpisů, čl. 21 odst. 3

¹⁰ KLÍMA: *Štátověda...*, s. 170

1.1.1 Všeobecnosť

Ide o zásadu ktorá dáva možnosť voliť a byť volený všetkým, ktorí spĺňajú určité predpoklady. Môžeme povedať, že práve všeobecnosť je základom volebného práva. Toto právo môže byť obmedzené určitými podmienkami ako sú napríklad vek či štátne občianstvo. Obmedzenie volebného práva sa nazýva volebný cenzus. Čím je volebných cenzov menej, tým je všeobecnosť volebného práva vyššia.

1.1.2 Rovnosť

Všetci, ktorí splnia podmienky a môžu sa zúčastniť volieb majú rovnaké podmienky, rovnaký počet hlasov a každý hlas má rovnakú váhu. Predpokladom rovnosti volebného práva je aj rovnosť volebných obvodov.

1.1.3 Priamosť

Volič priamo volí ním preferovaného kandidáta, člena určitého orgánu. Ide napríklad o voľby do parlamentu či krajské voľby. V niektorých krajinách je priamosť vyjadrená aj vo voľbe prezidenta. Opakom je nepriama voľba, kde voliči nerozhodujú priamo o tom kto bude zvolený, ale zvolili určitého zástupcu či zástupcov, ktorí rozhodnú. V tomto prípade ide o voľbu sprostredkovanú. Napríklad voľba prezidenta, kde hlavu štátu nevolia priamo občania (v minulosti Česká aj Slovenská republika).

1.1.4 Tajnosť

Princíp tajného hlasovania patrí k požiadavkám, ktoré sú spoločné pre všetky základné medzinárodné dokumenty o ochrane ľudských práv. Jednoznačným spôsobom je zakotvený tiež v Ústave a v Listine.¹¹

Je nutné zabezpečiť, aby sa volič mohol rozhodnúť sám, aby nikto nevidel ako hlasoval. Preto sa v súčasnosti pri parlamentných či komunálnych voľbách hlasuje za plentou. Je dôležité spomenúť, že táto zásada sa vzťahuje iba na aktívne volebné právo a ide teda o povinnosť tajnej voľby.

1.1.5 Slobodné voľby

Zásada, ktorá hovorí o tom, že volič má právo sa sám rozhodnúť či bude voliť a koho bude voliť, pričom nesmie byť nikým ovplyvňovaný. „Zásada slobodného hlasovania je úzko

¹¹ ANTOŠ, M. *Principy voleb v České republice*. Praha: Linde, 2008. 72 s.

prepojená so zásadou tajnosti, pretože tajnosť volieb obmedzuje možnosť nátlaku na voliča. Ten by sa prejavil v spôsobe ako má hlasovať, či dokonca následný postih, pokiaľ by volič hlasoval inak.¹²

¹² ANTOŠ: *Principy voleb...*, s. 72

2 Volebný proces a jeho fázy

Volebný proces je časovo ohraničený postup, v ktorom majú určité subjekty práva či povinnosti. Na jednej strane sú účastníkmi organizátori a na strane druhej sú realizátori volebného práva. Rozborom volebných zákonov je možné vymedziť postupné etapy volebného procesu, ako určité pravidlá pre účastníkov.¹³

Vyhlásenie volieb je prvou fázou celého volebného procesu a zväčša patrí medzi právomoci prezidenta republiky. Má konštitutívny charakter oficiálneho začiatku procesu.¹⁴

Stanovenie okrskových komisií je po vyhlásení volieb zákonom predpokladaný organizačný akt. Ten dáva možnosť volebnej strane podať zákonom vymedzený počet návrhov na členov okrskových volebných komisií vrátane náhradníkov.¹⁵

Ďalšou fázou je registrácia kandidátnych listín. To je vymedzenie okruhu osôb, teda navrhnutie kandidátnych listín či kandidátov. Návrhy podávajú politické strany alebo koalície. Zákon stanoví aké náležitosti musia kandidátne listiny obsahovať. Návrhy kandidátnych listín prípadne kandidátov sú oprávnené prijímať registračné úrady (volebné orgány). Tieto volebné orgány potom rozhodnú či zaregistrujú návrh, návrh zamietnu alebo vyškrtnú kandidáta z kandidátnej listiny. Poradie kandidátov na kandidátnej listine určuje výhradne politická strana. Politická strana buď kandiduje sama alebo ako koalícia. V tomto prípade musí byť koalícia zložená z rovnakých politických strán vo všetkých volebných obvodoch.¹⁶

Pre nasledujúcu etapu, volebnú kampaň, musia byť stanovené podmienky, teda jej časové obmedzenie a pravidlá. Dĺžka kampane sa môže líšiť v závislosti od voleného zboru.¹⁷

Deň volieb, teda samotné hlasovanie voličov je vyvrcholením volebného procesu a predposlednou fázou. Zo zákonov je v Českej republike tento deň rozložený na dva dni, v ktorých sa hlasuje. Voľby prebiehajú vo volebných obvodoch.¹⁸

Po ukončení hlasovania nastáva sčítanie hlasov a prepočet na mandáty, teda skrutínium. Príjem volebných lístkov a sčítanie hlasov prebieha vo volebnom okrsku, v územnej jednotke volebného obvodu.¹⁹ Samotné sčítavanie hlasov má neverejný charakter

¹³ KLÍMA, K. *Ústavní právo*. 4. vydání Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 614 s.

¹⁴ KLÍMA: *Ústavní právo...*, s. 614

¹⁵ KLÍMA: *Ústavní právo...*, s. 615

¹⁶ KLÍMA: *Ústavní právo...*, s. 615- 616

¹⁷ KLÍMA: *Ústavní právo...*, s. 614

¹⁸ KLÍMA: *Ústavní právo...*, s. 614

¹⁹ KREJČÍ, O. *Knihy o volbách*. Praha: Victoria Publishing a.s. 1994. 336 s.

a je možné za prítomnosti členov vyšších volebných komisií na základe zvláštneho povolenia.²⁰

Konečnou fázou celého volebného procesu je vyhlásenie výsledku volieb.

²⁰ KLÍMA: *Ústavní právo...*, s. 615

3 Volebné systémy

Volebný systém predstavuje transformáciu pomeru politických síl v spoločnosti do pomeru získaných mandátov v zastupiteľskom zbore. Ide teda o prepočítavanie počtu získaných hlasov voličov na počet získaných mandátov.²¹ Poznáme dva základné volebné systémy pomerný a väčšinový volebný systém. Existuje však veľké množstvo ich modifikácií.

3.1 Väčšinový volebný systém

Väčšinový volebný systém je charakteristický princípom, podľa ktorého sa v každom volebnom obvode volí zväčša jeden poslanec. Spravidla sa pre tento systém používajú jednomandátové volebné obvody.²² Tento systém sa ďalej delí na:

- a) relatívny- zvolený je ten kto získa viac hlasov pričom nezáleží na počte hlasov, ktoré uchádzač získal, ale na tom, že dosiahol väčšinu. Relatívny väčšinový systém sa používa napríklad v USA či Veľkej Británii.
- b) absolútny- kandidát musí získať nadpolovičnú väčšinu hlasov. V prípade že žiadny kandidát nezíska viac ako 50% hlasov, koná sa spravidla ďalšie kolo. Tam postúpia iba dvaja kandidáti, ktorí získali najviac hlasov. Takýmto spôsobom prebiehajú napríklad voľby do Senátu v ČR.

Väčšinový volebný systém (najmä relatívny) často vedie k politickému systému dvoch najsilnejších politických strán. Malé politické strany sú značne znevýhodnené, a preto často dochádza k integrácii. Veľkou nevýhodou je aj vysoké percento prepadnutých hlasov. K zníženiu prepadu hlasov je možné zaviesť viacmandátový volebný obvod. Výhodou však je zvýšená stabilita politického zboru v dôsledku odstránenia nejednotnosti.

3.2 Systém pomerného zastúpenia a jeho premenné

Systém pomerného zastúpenia je charakteristický veľkými volebnými obvodmi a voľbou viacerých poslancov vo volebnom obvode. Poslanecké mandáty sú získané priamo úmerne počtu získaných voličských hlasov. Tento volebný systém, umožňuje iba volebné kandidátky politických strán a vylučuje z volieb nezávislých kandidátov.²³

²¹ HOLLÄNDER: *Základy všeobecnej štátovedy*..., s. 302

²² HOLLÄNDER: *Základy všeobecnej štátovedy*..., s. 303

²³ HOLLÄNDER: *Základy všeobecnej štátovedy*..., s. 302

Efekt pomerného volebného systému je závislý na tom, ako sú nastavené jeho základné premenné. Medzi ne sa najčastejšie počíta veľkosť volebného obvodu, resp. počet mandátov, ktoré sa v ňom rozdeľujú, ďalej volebná formula, uzatváracia klauzula a počet skrutíní. Tieto premenné resp. ich vzájomná kombinácia, výrazne ovplyvňujú podobu volebného systému a proporcionalitu výsledkov, ktoré generuje.²⁴ Pomerný volebný systém vedie k diferenciacii, teda k zvýšeniu počtu politických strán v zákonodarnom zbore. To však môže spôsobiť nejednotnú vládu a politickú nestabilitu.

Tento systém je nazývaný aj proporcionálny, pretože na rozdiel od väčšinového volebného systému sa snaží eliminovať zvyšné hlasy, ktoré neprepadávajú. Pre správne pochopenie toho, ako systém pracuje je nevyhnuté najprv definovať vyššie spomínané premenné.

3.2.2 Volebný obvod

Volebným obvodom je spravidla územná jednotka volebného procesu, v rámci ktorej dochádza k volebnej súťaži jednotlivých kandidátov a takisto k určeniu volebného výsledku. V rámci volebného obvodu dochádza k registrácii kandidátnych listín a k prevedeniu skrutínia. Systematicky je možné definovať štyri základné typy obvodov:

- jeden celoštátny viacmandátový
- viac mnohomandátových

Volebný obvod môže byť aj personálny, kde existuje väzba na určité spoločenstvo, pričom nie je dôležitá viazanosť na územie (napríklad voľba akademického senátu).

Každý štát si hranice svojho volebného obvodu môže nastaviť inak. Všeobecne je známe, že s veľkosťou obvodu priamo úmerne vzrastá miera proporcionality, a naopak so znižovaním veľkosti sa zvyšuje disproporcionalita výsledkov. Vo veľkých volebných obvodoch odrážajú podiely mandátov všetkých strán relatívne presne podiely hlasov, ktoré voliči odovzdali. Zjednodušene je možné povedať, že zastúpenie strany v parlamente je v tomto prípade takmer zrkadlovým odrazom podielu ich voličov medzi účastníkmi volieb.²⁵

3.2.3 Volebná formula

Volebné formule sú metódy, pomocou ktorých pomerné volebné systémy prevádzajú počty hlasov na počty mandátov. Dokážu však výrazne ovplyvniť výsledok volieb a jeho

²⁴ ANTOŠ: *Principy voleb...*, s. 86

²⁵ CHYTILEK, Roman a kol. *Volební systémy*. Praha: Portál, 2009. 185 s.

proporcionalitu, najmä ak sa použijú vo veľmi malých obvodoch. Úlohou volebných formúl je rozdeliť pomerným spôsobom mandáty vo viacmandátových obvodoch. Pracujú na základe odlišných princípov. Podľa typu princípu je možné ich rozdeliť do dvoch skupín volebné číslo (nazývané aj volebná kvóta) a volebný deliteľ.²⁶

Systém volebného čísla

Systém volebného čísla pracuje s počtom odovzdaných hlasov (votes) V vo volebnom obvode a počtom mandátov (seats) S vo volebnom obvode. Výsledkom je kvóta (quota) Q. Pomocou kvóty sú politickým stranám pridelené mandáty v jednom skrutíniu alebo bývajú aplikované v systémoch viacerých skrutínií. Problémom je veľký počet zvyškových hlasov.²⁷ Poznáme rôzne druhy metód:

A) Hareova metóda

Je to jedna z najjednoduchších metód. Delí počet všetkých platných hlasov vo volebnom obvode počtom všetkých mandátov, ktoré majú byť pridelené vo volebnom obvode. Zisťuje teda koľko hlasov pripadá na jeden mandát (aby zistila výšku kvóty).

$$Q = \frac{V}{S}$$

Pridelovanie mandátov prebieha tak, že každá strana dostane toľko mandátov, koľkokrát sa hodnota kvóty vojde do počtu hlasov, ktoré strana získala.²⁸

B) Hagenbach-Bischoffova metóda

Ide o modifikáciu metódy Hare, ktorá akoby rozdeľuje o jeden mandát viac. Tým sa zníži veľkosť výslednej kvóty. Znížením hodnoty kvóty dokáže rozdeliť viac mandátov v skrutíniu ako Hareova metóda a nerozdelených mandátov potom ostáva menej. Avšak ani Hagenbach-Bischoffova metóda nikdy reálne nerozdelí všetky mandáty, ale snaží sa eliminovať zvyškové hlasy..²⁹

$$Q = \frac{V}{S + 1}$$

²⁶ CHYTILEK: *Volební systémy...*, s. 185

²⁷ CHYTILEK: *Volební systémy...*, s. 189- 190

²⁸ CHYTILEK: *Volební systémy...*, s. 190

²⁹ CHYTILEK: *Volební systémy...*, s. 191- 192

C) Metóda Imperiali a posilnená metóda Imperiali

Táto metóda je taktiež odvodená od Hareovej metódy, ale používa silnejšie prostriedky ako Hagenbach-Bischoffova metóda. V menovateli k počtu mandátov pripočítava číslo dva resp. číslo tri, čím ešte viac znižuje hodnotu kvóty a snaží sa tak rozdeliť čo najviac mandátov v prvom výpočte³⁰

$$Q = \frac{V}{S + 2} \quad Q = \frac{V}{S + 3}$$

D) Hareova- Niemeyerova metóda

Taktiež vychádza z Hareovej metódy, výsledkom však nie je kvóta, ale priamo počet mandátov pre príslušnú stranu.

$$s = v \frac{S}{V}$$

Malé písmená zastupujú hodnoty strany, veľké písmená označujú celkové hodnoty. Takže počet mandátov pre príslušnú stranu (s) je podielom celkového počtu mandátov (S), ktoré majú byť rozdelené a všetkých platných hlasov (V) vynásobených ziskom hlasov konkrétnej strany (v). Problémy však touto modifikáciou metódy Hare neboli odstránené.³¹

Systém volebného deliteľa

Je ďalší systém volebnej formule. Na rozdiel od volebných čísel nevznikajú žiadne zvyškové hlasy, všetky mandáty sú teda rozdelené už v prvom skrutíniu. Prepočet sa robí v rámci volebného obvodu. Volebný výsledok každej politickej strany delíme rastúcou číselnou radou. Poznáme viacero druhov deliteľov:

A) D'Hondtov deliteľ

Táto formula je protipólom Hareovej metódy. Mandát je pridelený tej politickej strane, ktorá vykazuje najvyšší priemerný počet hlasov. Počet platných hlasov každej strany je delený radou celých čísel začínajúcou číslom jedna: 1; 2; 3; ...∞. Zo všetkých vypočítaných podielov

³⁰ CHYTILEK: *Volební systémy...*, s. 192- 193

³¹ CHYTILEK: *Volební systémy...*, s. 193

je vybraný taký počet najvyšších podielov, ktoré odpovedajú počtu pridelovaných mandátov.³²

B) Modifikovaný D'Hondtov deliteľ

Česká modifikácia D'Hondtovho deliteľa (tzv. Koudelka- D'Hondt) zmenila prvé číslo celej rady z 1 na 1,42. Teda rada čísel, ktorou sa delí počet hlasov je 1,42; 2; 3; ...∞. Táto metóda sa dnes používa iba vo voľbách do krajských zastupiteľstiev.³³

C) Sainte-Laguého deliteľ

Deliteľ Sainte-Laguého používa inú radu deliteľov, a teda postupnosť iba nepárnych čísel: 1; 3, 5, ...∞. Pridelovanie mandátov je uskutočňované takým istým spôsobom ako pri metóde D'Hondtovho deliteľa. Účinky tohto deliteľa mierne uprednostňujú malé a stredné politické strany na úkor veľkých.³⁴

D) Modifikovaný Sainte-Laguého deliteľ

Často je označovaný ako vyrovnávací deliteľ Sainte-Laguého. Tento typ deliteľa zmenil prvé číslo z postupnej rady z 1 na 1,4. Postupnosť je teda 1,4; 3; 5; ...∞. Na základe zmeny prvého čísla rady, je sťažený prístup menších strán k mandátu. Mierne zvýhodňuje stredne veľké politické strany.³⁵

E) Deliteľ Imperiali

V prípade tejto metódy ide tiež o radu prirodzených čísel ako v prípade D'Hondtovho deliteľa s tým, že sa vynechá delenie číslom jedna. Takže rada, ktorou delíme vyzerá nasledovne 2; 3; 4; 5; ...∞ Dôsledok deliteľa Imperiali dopadá na malé strany, ktoré sú značne znevýhodnené. V malom volebnom obvode môže vďaka deliteľu Imperiali nastať umelé vytvorenie väčšiny. Teda strana získa nadpolovičný počet mandátov bez toho aby získala nadpolovičný počet hlasov.

³² CHYTILEK: *Volební systémy...*, s. 195- 196

³³ CHYTILEK: *Volební systémy...*, s. 199

³⁴ CHYTILEK: *Volební systémy...*, s. 196- 197

³⁵ CHYTILEK: *Volební systémy...*, s. 197

F) Dánsky deliteľ

Volebný výsledok je delený radou čísel počínajúc jednotkou a ďalších čísel vždy o tri väčšie ako číslo predchádzajúce. Rada je teda 1; 4; 7; 10; ...∞ Tento deliteľ výrazne zvýhodňuje malé politické strany na úkor tých veľkých.³⁶

3.2.4 Uzatváracia klauzula

Uzatváracia klauzula je dodatočný obmedzujúci prvok, ktorý má zabrániť príliš vysokej fragmentácii voleného orgánu. Kandidujúce subjekty, ktoré nedosiahnu stanovené percento hlasov, sú z rozdeľovania mandátov vyradené.³⁷

Umelá uzatváracia klauzula umožňuje zastúpenie iba tých, ktorí prekročia určitý počet hlasov. Môže byť stanovená ako percentuálna hranica, čo je najčastejší spôsob používaný aj v Českej republike, môže byť požadované získanie minimálneho počtu hlasov alebo môže byť klauzula konštruovaná aj iným spôsobom. Príkladom je nemecký volebný systém, ktorý dovoľuje zastúpenie stranám, ktoré získali najmenej päť percent hlasov alebo tri priame mandáty vo väčšinovej volebnej časti Spolkového snemu.³⁸ Uzatváracia klauzula môže byť fixná, teda neprogresívna alebo odstupňovaná, teda progresívna. Fixná klauzula je stanovená rovnako pre všetkých účastníkov volieb, pričom nezáleží či kandiduje politická strana samostatne alebo ako koalícia. Progresívna uzatváracia klauzula stanoví odlišné percentá pre kandidujúcu stranu, dvojkoalíciu či trojkoalíciu, ktoré musia dosiahnuť.

3.2.5 Skrutínia

Skrutínum je ďalšou neodmysliteľnou súčasťou volebného procesu, v ktorej sa prepočítavajú hlasy na mandáty.

Jednou z variant je, že by v prvom skrutíniu boli rozdelené všetky mandáty. To je možné v prípade použitia volebného deliteľa alebo volebnej kvóty v kombinácii s metódou najvyšších zvyškov. Ďalšou možnosťou je teda viacero skrutínií. Tam môžu byť rozdelené mandáty, ktoré sa nepodarilo rozdeliť v rámci jednotlivých obvodov spoločne so zvyškovými hlasmi, ktoré neboli použité. Mandáty sú rozdelené na základe zvyškových hlasov v ďalšom skrutíniu, čo zvyšuje proporcionalitu výsledku volieb.³⁹

³⁶ CHYTILEK: *Volební systémy...*, s. 199- 200

³⁷ ANTOŠ: *Principy voleb...*, s.88

³⁸ BURDÁK, Vlastimil. *Uzavírací klauzule*. [online]. EPRAVO.cz, 11. Júla 2012 [cit. 21. januára 2013]. Dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/uzaviraci-klauzule-17705.html#_ftn1>

³⁹ ANTOŠ: *Principy voleb...*, s. 89

3.2.6 Kandidátne listiny

Definičným znakom listinných pomerných systémov je výskyt kandidátnych listín, ktoré sú predložené voličom politických strán, ktoré sa snažia získať ich náklonnosť. Volič má v rôznych krajinách rozličné právo do kandidátnych listín zasahovať.⁴⁰ Poznáme tri typy kandidátnych listín:

- 1) **Prísne viazané** kandidátne listiny môžeme definovať ako listiny, do ktorých volič nemôže akýmkoľvek spôsobom zasiahnuť. Volič je oprávnený dať hlas jednej kandidátnej listine ako celku, nesmie meniť poradie kandidátov. „Je jasné, že kandidujú iba strany, takže uvádzanie kandidátov na volebných listinách je obvyčajnou akvizičnou súčasťou.“⁴¹ Mandáty sú priznávané kandidujúcim na základe poradia určeného listinou, pokiaľ strana získa štyri mandáty, kreslá získajú prví štyria kandidáti. Politická strana tak kontroluje výber budúcich potenciálnych poslancov. Tento typ kandidátnej listiny sa dnes používa napríklad v Rumunsku, Turecku či Portugalsku.⁴²
- 2) **Viazané** kandidátne listiny, je kategória listín, kde volič dáva hlas iba jednej kandidátnej listine, ale zároveň nie je povinný akceptovať poradie v ktorom sú kandidáti zobrazení.⁴³ Teda je možné ovplyvniť poradie uchádzačov pridelením preferenčných hlasov (typickou krajinou je Česká republika alebo Taliansko) alebo označiť zmenu poradia (toto je typické pre Rakúsko).
- 3) **Voľné** kandidátne listiny sú opakom prísne viazaných kandidátnych listín, kde volič nie je viazaný na jednu kandidátku, preferenčné hlasy môže udeliť akejkoľvek kandidátke. „Volebné systémy s týmto typom listín ponúkajú najflexibilnejší spôsob hlasovania, dochádza k oslabeniu role politických strán pri výbere budúcich poslancov.“⁴⁴ Napríklad sa volič rozhodne voliť stranu X ale preferenčné hlasy udelí strane Y. Tomuto spôsobu sa hovorí aj panašovanie.

Preferenčné hlasy teda slúžia na zvolenie favorizovaného kandidáta v určitej politickej strane pričom je určený počet preferenčných hlasov, ktoré je možné udeliť. Je to možnosť ako ovplyvniť zloženie parlamentu vo voľbách. V každej krajine je inak nastavená percentuálna hranica toho, koľko preferenčných hlasov musí kandidujúci získať. Avšak udelenie týchto hlasov je fakultatívne.

⁴⁰ CHYTILEK: *Volební systémy...*, s. 209

⁴¹ NEUBAUER, Z. *Státověda a teorie politiky*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. s. 193

⁴² CHYTILEK: *Volební systémy...*, s. 209

⁴³ CHYTILEK: *Volební systémy...*, s. 210

⁴⁴ CHYTILEK: *Volební systémy...*, s. 209

4 Komparácia vybraných krajín

4.1 Definícia formy vlády

Pre krajiny tzv. V4 (Vyšehradskej štvorky) je typická parlamentná forma vlády. Táto forma vlády sa vyznačuje nedôslednou deľbou moci.⁴⁵ Každý z týchto štátov má zakotvenú deľbu moci vo svojej Ústave a je rozdelená na tri zložky.

Ústava Českej republiky v článku 1 definuje Českú republiku ako „zvrchovaný, jednotný a demokratický právny štát založený na úcte k právam a slobodám človeka a občana.“⁴⁶ „Štátna moc je rozdelená na zákonodarnú, výkonnú a súdnu“⁴⁷ avšak dochádza k určitému splynutiu moci zákonodarnej a výkonnej, ako je typické pre parlamentnú demokraciu.

Slovenská republika je taktiež demokratická parlamentná republika, a teda aj „zvrchovaný, demokratický a právny štát“⁴⁸. Deľba moci je tak isto rozložená na tri časti ako aj v Českej republike.

Bývalá Maďarská republika je podľa novej Ústavy účinnej od 1. Januára 2012 oficiálne nazývaná Maďarsko. Maďarsko je nezávislý, právny demokratický štát, zriadením republika. Tak isto ako v predchádzajúcich prípadoch ide teda o demokratickú parlamentnú republiku, kde štát je založený na princípe deľby moci na tri zložky⁴⁹.

Poľsko je taktiež demokratickým právnym štátom. Môže síce pôsobiť mierne odlišne, pretože „poľská Ústava definuje politický režim Poľska ako parlamentný, aj keď prisudzuje prezidentovi republiky rolu vedľa parlamentu, druhého reprezentanta ľudu.“⁵⁰ Avšak aj v Poľsku je v článku 10 Ústavy Poľskej republiky takisto zakotvená deľba moci na zákonodarnú, výkonnú a súdnu.⁵¹

Významným znakom parlamentnej formy vlády je samotné formovanie vlády. Všeobecne môžeme povedať, že vláda je menovaná prezidentom republiky, ktorý však prihliada na určité ústavné zvyklosti. Zodpovedná je ale parlamentu, ktorý jej môže taktiež vysloviť nedôveru. V prípade dvojkomorového parlamentu je zodpovedná dolnej komore

⁴⁵ KLÍMA, Karel a kol. *Státověda*. 2. vydání Plzeň: Aleč Čeněk, 2011. 192 s.

⁴⁶ zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky*, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁷ zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky*, ve znění pozdějších předpisů čl.2 odst.1

⁴⁸ *Ústava Slovenskej republiky* č. 460/1992 Zb, v znení neskorších právnych predpisov

⁴⁹ Podľa anglického prepisu novej maďarskej čl. A, čl. B Ústavy k dispozícii na

<http://www.euractiv.com/sites/all/euractiv/files/CONSTITUTION_in_English_DRAFT.pdf>. Originálna verzia v maďarskom jazyku dostupná na <<http://www.parlament.hu/irom39/02628/02628.pdf>>

⁵⁰ KUBÁT, Michal a kol. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. 274 s.

⁵¹ KLOKOČKA, V. *Ústavy států Evropské unie*. 2.díl Praha: Linde 2005. 142 s. Originál poľskej Ústavy dostupný na <<http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>>

(výnimku tvorí napríklad Taliansko, kde je vláda zodpovedná obom komorám parlamentu), pričom vyjadrenie nedôvery vláde znamená pád vlády.⁵²

Parlament Českej republiky je tvorený dvoma komorami, Poslaneckou snemovňou a Senátom.⁵³ Poslanecká snemovňa pozostáva z 200 poslancov, ktorí sú volení na štyri roky. Senát je tvorený 81 senátormi, ktorí sú volení na šesť rokov, pričom každé dva roky sa volí jedna tretina senátorov.⁵⁴ V prípade Českej republiky je vláda zodpovedná dolnej komore Parlamentu. Ústava Českej republiky nezakazuje zlučiteľnosť funkcie člena vlády s funkciou poslanca.

Z Ústavy Slovenskej republiky⁵⁵ vyplýva, že Slovenská republika má jednokomorový parlament nazývaný Národná rada Slovenskej republiky. „*Národná rada Slovenskej republiky má 150 poslancov, ktorí sú volení na štyri roky*“⁵⁶ „Vláda zodpovedá Národnej rade Slovenskej republiky. Parlament jej môže kedykoľvek vysloviť nedôveru.“⁵⁷ Avšak na rozdiel od Českej republiky nie je prípustná zlučiteľnosť funkcie poslanca s členom vlády podľa článku 109 Ústavy Slovenskej republiky. „Ak sa poslanec stane členom vlády, jeho mandát nezaniká, iba sa neuplatňuje.“⁵⁸ Ide teda o tzv. kĺzavý mandát. Zákon hovorí, že v prípade „*ak sa mandát poslanca neuplatňuje, pretože poslanec bol vymenovaný za člena vlády Slovenskej republiky, nastupuje náhradník*“.⁵⁹

„Maďarsko má jednokomorový parlament nazývaný Národné zhromaždenie. Tvorí ho 386 poslancov, ktorých funkčné obdobie sú štyri roky.“⁶⁰ Zaujímavosťou je, že Maďarsko ako jediná krajina spomedzi krajín V4 nemá počet poslancov zakotvený priamo v Ústave. „Vláda je taktiež ako vo vyššie uvedených prípadoch podľa článku 15 Ústavy Maďarska zodpovedná parlamentu. Parlament môže taktiež vláde vysloviť nedôveru. Dovolila by som si poukázať na článok 3 odstavec 3a Maďarskej Ústavy, pretože je istým spôsobom jedinečný. Obdobný článok totiž nenájdeme v českej, slovenskej a ani v poľskej Ústave. Článok hovorí, že prezident môže rozpustiť parlament a vyhlásiť nové voľby v prípade, ak nedôjde k schváleniu

⁵² KLÍMA: *Státověda...*, s.192- 193.

⁵³ zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky*, ve znění pozdějších předpisů čl. 15 ods.2

⁵⁴ zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky*, ve znění pozdějších předpisů čl. 16

⁵⁵ *Ústava Slovenskej republiky* č. 460/1992 Zb, v znení neskorších právnych predpisov čl. 72

⁵⁶ *Ústava Slovenskej republiky* č. 460/1992 Zb, v znení neskorších právnych predpisov čl. 73 odst.1

⁵⁷ *Ústava Slovenskej republiky* č. 460/1992 Zb, v znení neskorších právnych predpisov čl. 114 odst.1, 2

⁵⁸ *Ústava Slovenskej republiky* č. 460/1992 Zb, v znení neskorších právnych predpisov čl. 77 odst. 2

⁵⁹ zákon č.80/1990 Zb. *o voľbách do Slovenskej národnej rady*, v znení zákona č. 187/1998 Z. z. účinného ku dňu 20. mája 1998 §48 odst.5

⁶⁰Preklad oficiálnej stránky maďarského parlamentu v anglickom jazyku. Dostupné na <http://www.parlament.hu/fotitkar/angol/general_info.htm >

štátneho rozpočtu do 31. marca.⁶¹ „Nová maďarská Ústava v článku 20 však priznáva premiérovi silné postavenie. Vysloviť mu nedôveru je možné iba so súčasným zvolením nového premiéra“⁶² ide teda o konštruktívne vyslovenie nedôvery (tak isto je to napríklad aj v Nemecku). V Maďarsku je taktiež ako v Českej republike prípustná zlučiteľnosť funkcie poslanca s členom vlády.

Poľská republika má dvojkomorový parlament, ktorý tvorí Sejm a Senát. Sejm sa skladá zo 460 poslancov a Senát sa skladá zo 100 senátorov. Funkčné obdobie Sejmu a Senátu sú štyri roky.⁶³ Podľa článku 103 Poľskej Ústavy, tak ako v Českej republike, nie je vylúčené vykonávať funkciu člena vlády s funkciou poslanca. Vláda je podľa článku 157 Poľskej Ústavy zodpovedná Sejmu, teda dolnej komore poľského parlamentu.

4.2 Podmienky volebného práva

Podmienky volebného práva sú vo všetkých spomínaných krajinách veľmi podobné. Aktívne volebné právo je priznané občanom štátu, ktorí majú najneskôr v deň volieb 18 rokov. V tejto kapitole teda nie je možné toto občianske právo porovnať, je však možné odkázať na právne zakotvenie.

V Českej republike nadobúda právo voliť občan republiky dovŕšením 18tich rokov.⁶⁴ Pasívne volebné právo je rozdelené podľa toho, do ktorej komory Parlamentu má byť občan zvolený. Do dolnej komory parlamentu teda „do Poslaneckej snemovne môže byť zvolený každý občan Českej republiky, ktorý má právo voliť a dosiahol veku 21 rokov“⁶⁵. Avšak „do Senátu môže byť zvolený každý občan Českej republiky, ktorý má právo voliť a dosiahol veku 40 rokov.“⁶⁶

Aktívne volebné právo na Slovensku teda „*právo voliť do Národnej rady slovenskej republiky má každý občan Slovenskej republiky, ktorý najneskôr v deň volieb dovŕšil 18 rokov veku*“⁶⁷. „*Za poslanca Národnej rady Slovenskej republiky môže byť zvolený občan Slovenskej*

⁶¹ Podľa anglického prepisu novej maďarskej Ústavy k dispozícii na <http://www.euractiv.com/sites/all/euractiv/files/CONSTITUTION_in_English_DRAFT.pdf>. Originálna verzia v maďarskom jazyku dostupná na <<http://www.parlament.hu/irom39/02628/02628.pdf>>

⁶² KÜHN, Zdeněk. *Nová ústava Maďarska*. [online]. jinepravo.blogspot.cz, 17. Apríla 2011 [cit. 10. marca 2013]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2011/04/nova-ustava-madarska.html>>

⁶³ KLOKOČKA: *Ústavy států...*, 201- 202 s. Ústava Poľskej republiky čl. 95, 96, 97

⁶⁴ zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky*, ve znění pozdějších předpisů čl. 18

⁶⁵ zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky*, ve znění pozdějších předpisů čl. 19 odst. 1

⁶⁶ zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky*, ve znění pozdějších předpisů čl. 19 odst. 2

⁶⁷ zákon č. 333/2004 Z.z., *o volbách do Národnej rady Slovenskej republiky*, v znení neskorších právnych predpisov §2

republiky, ktorý najneskôr v deň volieb dovŕšil 21 rokov veku, má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky...“⁶⁸

Podľa článku XXI Ústavy Maďarska „má každý dospelý občan s bydliskom na území Maďarska právo byť volený a voliť v parlamentných voľbách, komunálnych voľbách, zvoliť si svojich zástupcov a starostov, rovnako ako aj členov Európskeho Parlamentu.“⁶⁹ V Maďarsku taktiež ako vo vyššie uvedených krajinách „má právo voliť každý občan ktorý dovŕšil vek 18 rokov.“⁷⁰ Avšak aj právo byť volený do parlamentu platí po dovŕšení 18-tich rokov.

Boris Zala, jeden zo Slovenských poslancov Európskeho parlamentu sa k otázke volebného práva vyjadril takto: „Netreba zabúdať, že v novej maďarskej ústave sa otvoril priestor aj pre ďalší destabilizujúci krok, ktorým je udelenie volebného práva príslušníkom maďarskej menšiny žijúcej v susedných krajinách. Tomuto predchádzalo udelenie maďarského občianstva pre maďarské menšiny. Nebolo by na tom nič zvláštne, keby toto občianstvo bolo udelené na základe toho, že má niekto trvalý pobyt, rodinné väzby alebo pracuje v príslušnej krajine. Ale toto občianstvo je udeľované na základe etnického princípu.“⁷¹ Podľa môjho názoru Maďarsko spravilo pozitívny krok vpred čo sa týka volebného práva, pretože „v starej maďarskej Ústave bolo priznané právo voliť iba občanom, ktorý sa nachádzali v deň volieb na území republiky.“⁷² Čo neumožňovalo napríklad dočasne odcestovaným občanom voliť, aj napriek tomu, že na území Maďarska mali trvalý pobyt.

V Poľskej republike je rovnako zakotvené aktívne volebné právo v Ústave, konkrétne v článku 62, kde sa hovorí, že: „poľský štátny občan má právo zúčastniť sa ľudového hlasovania, ako aj voliť prezidenta, poslancov, senátorov a predstaviteľov orgánov miestnej samosprávy, ak najneskôr v deň hlasovania dovŕšil 18 rokov.“⁷³ „Do dolnej komory poľského Sejmu, je tak isto ako v Českej republike možné zvoliť kandidáta, ktorý má volebné právo

⁶⁸ zákon č. 333/2004 Z.z., o voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky, v znení neskorších právnych predpisov §3

⁶⁹ Podľa anglického prepisu novej maďarskej Ústavy k dispozícii na <http://www.euractiv.com/sites/all/euractiv/files/CONSTITUTION_in_English_DRAFT.pdf>. Originálna verzia v maďarskom jazyku dostupná na <<http://www.parlament.hu/irom39/02628/02628.pdf>>

⁷⁰ Zákon č. XXXIV/ 1989 o voľbách do maďarského parlamentu (ACT NO XXXIV OF 1989 ON THE ELECTION OF MEMBERS OF PARLIAMENT) §2 dostupný na <<http://www.legislationline.org/documents/id/5324>>

⁷¹ ZALA, Boris. Zala: Volebné právo pre menšiny prijaté Maďarskom môže byť ďalším problémom. [online]. europskyparlament.sk, 20. Januára 2012 [cit. 11. marca 2013]. Dostupné na <<http://www.europskyparlament.sk/view/sk/press-release/news/news-2012/news-2012-January/news-2012-January-22.html?jsessionid=FB2961CDBF9B38502354BC62208E665A>>

⁷² KUBÁT Michal a kol. *Politické a ústavné systémy zemí stredovýchodní Evropy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. 230 s.

⁷³ KLOKOČKA: *Ústavy států...*, 202 s. Ústava Poľskej republiky čl. 62 odst. 1

a dosiahol veku 21 rokov. Do senátu musí kandidát spĺňať podmienku veku stanovenú na 30 rokov, najneskôr v deň voľby⁷⁴

4.3 Vyhlásenie volieb

Všeobecne medzi právomoci prezidenta v parlamentných republikách patrí okrem iných aj právo vyhlasovať voľby. Ale nie vo všetkých krajinách V4 je tomu tak.

V Českej republike sa „voľby do oboch komôr konajú v lehote, ktorá začína tridsiatym dňom pred uplynutím volebného obdobia a končí dňom jeho uplynutia.“⁷⁵ Zákon stanoví, že v Českej republike „voľby do parlamentu vyhlasuje prezident republiky najneskôr 90 dní pred ich konaním.“⁷⁶

V Slovenskej republike sa voľby „*musia konať v lehotách nepresahujúcich pravidelné volebné obdobie ustanovené zákonom.*“⁷⁷ Odlišnosť oproti Českej republike nastáva v lehote a taktiež vo vyhlásení, pretože zákon hovorí, že „*voľby vyhlasuje predseda Národnej rady Slovenskej republiky. Predseda Národnej rady Slovenskej republiky vyhlási voľby a určí deň volieb najneskôr 110 dní pred ich konaním.*“⁷⁸

Volebný systém Maďarska nie je upravený v Ústave. Ústava Maďarska hovorí v článku 2 odstavci 3, že: „voľby do Parlamentu, s výnimkou volieb po rozpustení parlamentu, sa budú konať v mesiaci apríl alebo máj štvrtého roka nasledujúceho po voľbách do predchádzajúceho Parlamentu.“⁷⁹ Maďarsko má odlišne upravené lehoty volieb ako vyššie uvedené štáty. Podľa maďarského volebného zákona sa voľby vyhlasujú najneskôr 72 dní pred ich konaním. Zákon taktiež stanovuje, že voľby nesmú pripadnúť na štátny sviatok alebo sviatok a ani na deň, ktorý sviatku predchádza či ho nasleduje.⁸⁰ Podľa článku 9 odstavca 3e Maďarskej Ústavy prináleží prezidentovi právo vyhlásiť voľby. Ide teda o takú istú právomoc prezidenta ako v Českej republike.

V Poľskej Ústave v článku 96 sa hovorí, že „voľby do Sejmu nariaďuje prezident Poľskej republiky najneskôr 90 dní pred uplynutím 4 rokov od začiatku funkčného obdobia

⁷⁴ KLOKOČKA: *Ústavy štátů...*, 202 s. Ústava Poľskej republiky, podľa článku 99

⁷⁵ zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky*, ve znění pozdějších předpisů čl. 17

⁷⁶ zákon č. 247/1999 Sb., *o volbách do Parlamentu České republiky*, ve znění pozdějších předpisů §1 odst. 3

⁷⁷ *Ústava Slovenskej republiky* č. 460/1992 Zb, v znení neskorších právnych predpisov čl. 30 odst.2

⁷⁸ zákon č. 333/2004 Z.z., *o voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky*, v znení neskorších právnych predpisov §25 odst. 2

⁷⁹ Podľa anglickej prepisu novej maďarskej Ústavy k dispozícii na

<http://www.euractiv.com/sites/all/euractiv/files/CONSTITUTION_in_English_DRAFT.pdf>. Originálna verzia v maďarskom jazyku dostupná na <<http://www.parlament.hu/irom39/02628/02628.pdf>>

⁸⁰ §4 ods.1 maďarského volebného zákona, v anglickom jazyku dostupný na

<http://www.parlament.hu/angol/act_c_of1997.htm>

Sejmu. Určí tiež dátum volieb tak, aby nepripadal na pracovný deň v lehote 30 dní pred uplynutím štvorročného funkčného obdobia Sejmu.⁸¹ Totožný článok však nájdeme aj vo volebnom zákone Poľskej republiky⁸², teda presne tak isto ako v prípade Českej republiky.

4.4 Volebné obvody

Česká republika je rozdelená na 14 vyšších územných samosprávnych celkov (krajov),⁸³ ktoré sú totožné s volebnými kraji.⁸⁴ „Volebné kraje v podobe vyšších územných samosprávnych celkov majú nespochybniteľnú legitimitu, pretože sú jedným z prejavov decentralizácie moci. Toto rozdelenie je nutné vidieť aj v kontexte povahy poslaneckého mandátu, kedy sa jedná o mandát reprezentatívny, avšak zároveň je jeho obsah spojený s volebným krajom v rámci, ktorého poslanec kandiduje (napríklad kancelária poslanca vo svojom volebnom kraji). Stotožnenie volebných krajov a vyšších územných samosprávnych celkov tak má svoje opodstatnenie a vytvára prirodzenú legitimitu. Najvyšší správny súd ale priznáva, že rozdelenie volebných krajov vo voľbách do Poslaneckej snemovne je nerovnomerné.“⁸⁵

Pomerne nešťastnou novelou volebného zákona v roku 2000 bolo vytvorených 35 volebných obvodov, namiesto pôvodných ôsmich. Voľby sa však podľa tejto novely nikdy nekonali. Nešťastná bola táto novela preto, že už v roku 2001 Ústavný súd Českej republiky časti tohto zákona zrušil nálezom ÚS č.64/2001. Bolo teda potrebné navrhnuť ďalší zákon, a už v roku 2002 sa voľby konali v 14tich volebných obvodoch ako je tomu tak aj dnes. Avšak nechýbalo veľa a volebné obvody by boli opäť pozmenené. V roku 2009 bol podaný návrh na zmenu volebného zákona tzv. Pospíšilov návrh. Zákomom mal byť zmenený nielen názov volebných krajov ale aj ich počet. Volebné kraje sa mali premenovať na združené kraje a namiesto 14 volebných krajov by sa prideľovali mandáty v ôsmich združených krajoch. (viď príloha č. 1)

Mandáty sa rozdeľujú do volebných obvodov podľa počtu odovzdaných hlasov. Až po sčítaní hlasov teda zistíme, koľko mandátov sa bude rozdeľovať vo volebnom obvode (kraji). V Českej republike sa republikové mandátové číslo (RMČ) získa ako podiel počtu všetkých

⁸¹ KLOKOČKA: *Ústavy států...*, 202 s. Ústava Poľskej republiky čl. 96

⁸² Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy čl.194 §1 (poľský volebný zákon). Dostupný na <<http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>>

⁸³ Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů

⁸⁴ zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů §26

⁸⁵ PODHRÁZKÝ, M. *Přehled judikatury ve věcech voleb, referend a politických strán*. ASPI, a.s., Praha 2008, 168- 169 s.

platných hlasov a celkového počtu mandátov. Týmto číslom sa delí celkový počet platných hlasov odovzdaných vo volebnom kraji. Výsledok určuje počet mandátov, ktoré sú k dispozícii pre daný kraj.⁸⁶

$$RM\check{C} = \frac{\text{počet platných hlasov}}{\text{počet mandátov v Poslaneckej snemovni}}$$

Slovenská republika volebný obvod rieši vo volebnom zákone pomerne jednoducho, pretože „územie Slovenskej republiky tvorí jeden volebný kraj“⁸⁷ Aj napriek tomu, že jeden volebný obvod bol na Slovensku zavedený v roku 1998 stále pretrváva, má zástancov aj odporcov. „Prezident SR Ivan Gašparovič sa domnieva, že jeden volebný obvod je už na Slovensku prežitkom. Prikláňal by sa k jeho zrušeniu. Podľa jeho názoru treba uvažovať o tom, či by nebolo racionálnejšie rozdeliť Slovensko na štyri volebné obvody vrátane Bratislavy.“⁸⁸

Maďarsko má volebné obvody upravené podobne ako Česká republika. Pretože „volebné obvody sú totožné s hranicami žúp a hlavného mesta.“⁸⁹ Keďže Maďarsko sa delí na župy a nie na kraje, má 20 viacmandátových volebných obvodov (19 obvodov ktoré kopírujú hranice žúp a hlavného mesta Budapešť).⁹⁰

Poľská republika v článku 201 §1 volebného zákona stanovuje viacmandátové volebné obvody, ktoré tak isto ako aj v Českej republike a Maďarsku kopírujú hranice krajov respektíve žúp. Zákon priamo stanovuje, že v jednom volebnom obvode musí byť pridelených minimálne sedem mandátov.⁹¹ V Poľsku je volebných obvodov 41.

Všetky krajiny okrem Slovenskej republiky, volebné obvody upravujú viac menej rovnako. Dovolím si poznamenať, že jeden volebný obvod podľa môjho názoru nie je prežitkom, ale naopak. Znamená to presnejšie odzrkadlenie hlasov voličov a nie je nutné zaoberať sa tým, či je každý volebný obvod rovnako veľký z pohľadu počtu obyvateľov. Preto úpravu volebného obvodu na Slovensku považujem za najlepšiu alternatívu spomedzi

⁸⁶ zákon č. 247/1999 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů §48 odst. 1,2

⁸⁷ zákon č. 333/2004 Z.z., o volbách do Národnej rady Slovenskej republiky, v znení neskorších právnych predpisov §11

⁸⁸ Tlačová agentúra Slovenskej republiky. Podľa Gašparoviča je jeden volebný obvod prežitkom. [online]. sme.sk, 30. januára 2011 [cit. 12 marca 2013]. Dostupné na <<http://www.sme.sk/c/5743949/podla-gasparovica-je-jeden-volebny-obvod-prezitkom.html>>

⁸⁹ §88/e maďarského volebného zákona, v anglickom jazyku dostupný na <http://www.parlament.hu/angol/act_c_of1997.htm>

⁹⁰ KUBÁT Michal a kol. *Politické a ústavné systémy zemí stredovýchodní Evropy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. 231 s.

⁹¹ Ustawa z dnia 5.01.2011 r. Kodeks wyborczy čl. 201 §2 (poľský volebný zákon). Dostupný na <<http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>>

spomínaných. I keď treba prihliadať na to, že Slovenská republika je pomerne malá čo sa týka rozlohy a počtu obyvateľov.

4.5 Povaha kandidátnych listín

Okrem Maďarska môžeme ostatné krajiny V4 zaradiť medzi listinné pomerné systémy. To znamená že tu existuje možnosť udeľovať preferenčné hlasy v závislosti na povahe kandidátnej listiny (viď kapitola 3.2.6).

V Českej republike kandidátne listiny pre daný kraj registruje krajský úrad.⁹² Volebný zákon hovorí, že „každá politická strana (politické hnutie či koalícia) môže pre voľby do dolnej komory Parlamentu Českej republiky podať iba jednu kandidátnu listinu. Pokiaľ politická strana podá kandidátnu listinu samostatne, nemôže byť súčasťou koalície.“⁹³ Náležitosti kandidátnych listín stanoví zákon. „V Českej republike voliči disponujú štyrmi preferenčnými hlasmi, pričom kandidátne listiny sú viazané.“⁹⁴

Slovensko registráciu kandidátnych listín upravuje odlišne ako Česká republika. Namiesto krajského úradu „*Ústredná volebná komisia zaregistruje ... kandidátne listiny...*“, pričom „*registrácia kandidátnych listín je podmienkou vytlačenia hlasovacích lístkov.*“⁹⁵ „Volič v Slovenskej republike môže na hlasovacom lístku udeliť preferenčné hlasy najviac štyrom kandidátom. Iné úpravy hlasovacích lístkov nie sú možné.“⁹⁶ Ide o taký istý typ kandidátnej listiny ako v Českej republike, keďže je možné udeľovať hlasy iba kandidátom volenej politickej strany.

Registráciu kandidátnych listín vykonáva v Maďarsku parlamentná volebná komisia pre jednomandátové volebné obvody.⁹⁷ Voliči v Maďarsku disponujú dvoma hlasmi.⁹⁸ Jeden hlas môžu udeliť v prvom kole, kde hlasujú za kandidáta v rámci jednomandátového volebného obvodu voleného väčšinovým systémom (čo mierne personalizuje voľbu). Druhý hlas je možné udeliť v regionálnej kandidátke konkrétnej politickej strany. Nie je teda možné udeľovať preferenčné hlasy.

⁹² zákon č. 247/1995 Sb., o voľbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů §12 odst.1b

⁹³ zákon č. 247/1995 Sb., o voľbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů § 31

⁹⁴ zákon č. 247/1995 Sb., o voľbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů §39

⁹⁵ zákon č. 333/2004 Z.z., o voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky, v znení neskorších právnych predpisov §20 odst.1

⁹⁶ zákon č. 333/2004 Z.z., o voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky, v znení neskorších právnych predpisov §30 odst. 5

⁹⁷ §90/A odst.2a maďarského volebného zákona, v anglickom jazyku dostupný na

<http://www.parlament.hu/angol/act_c_of1997.htm>

⁹⁸ CABADA, Ladislav a kol. *Nové demokracie střední a východní Evropy*. Praha: Nakladatelství oeconomica, 2008. 81 s.

Podľa poľského volebného zákona môže kandidátnu listinu zaregistrovať okrsková volebná komisia. Poľská republika upravuje kandidátne listiny a preferenčné hlasy v článku 227 volebného zákona. Volič disponuje iba jedným hlasom. To znamená, že je možné zvoliť iba jedného kandidáta a tým pádom automaticky aj politickú stranu, za ktorú kandiduje. Alebo je možné vybrať politickú stranu a krížikom označiť jedného kandidáta.⁹⁹

Slovenská republika a Česká republika majú často veľmi podobné ustanovenia zákonov, ako aj Ústavy tak aj volebného zákona. Jedine tieto dve krajiny majú rovnako koncipované preferenčné hlasy a kandidátne listiny. Napriek tomu že sa Českej republike navonok podobá Poľsko, úpravou kandidátnych listín a preferenčných hlasov zaostávajú. Myslím, že voľba politickej strany a jedného kandidáta je príliš zastaraná a neodráža plne právo voliča vybrať si svojich zástupcov. Maďarsko je odlišné vo všetkých smeroch, a ani kandidátne listiny nie sú výnimkou. V prípade Maďarska absentujú preferenčné hlasy, ktoré by umožnili voličom viac sa podieľať na zložení parlamentu.

4.6 Uzatváracia klauzula

V Českej republike je uzatváracia klauzula odstupňovaná z závislosti od počtu strán v koalícii. Je teda nutné prekonať 5% platných hlasov pre politické strany a politické hnutia, 10% pre koalície zložené z dvoch politických strán, 15% pre koalície zložené z troch politických strán a 20% pre koalície zložené zo štyroch a viacerých politických strán, aby politická strana, politické hnutie respektíve koalícia postúpili do skrutínia.¹⁰⁰ V Českej republike sa vysoká percentuálna hranica pre koalície obchádza, pretože súčasná legislatívna úprava nezabraňuje kandidátom politickej strany byť zapísaní na kandidátke inej politickej strany. Ústavný súd Českej republiky sa k otázke uzatváracej klauzuly vyjadril, tak že „existenciu obmedzovacej klauzule je treba v každom prípade podmieniť iba závažnými dôvodmi. Stúpajúca hranica obmedzovacej klauzuly je odôvodniteľná obzvlášť intenzívnou závažnosťou. Je treba poznamenať, že zvyšovanie hranice obmedzovacej klauzule nemôže byť neobmedzené a nesmie ohroziť demokratickú podstatu volieb. Vždy je treba porovnať či je toto obmedzenie rovnosti volebného práva minimálnym opatrením potrebným k zaisteniu

⁹⁹ Ustawa z dnia 5.01.2011 r. Kodeks wyborczy čl. 215 odst.1 (poľský volebný zákon). Dostupný na <<http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>>

¹⁰⁰ zákon č. 247/1999 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů §49 odst.1

politické stability. Teda aj pre obmedzovaciu klauzulu platí zásada minimalizácie štátneho zásahu v pomere k stanovenému cieľu.¹⁰¹

Päť percentná uzatváracia klauzula pre politickú stranu či hnutie platí rovnako aj v Slovenskej republike. Rozdiel nastáva pri percentuálnej hranici pre koalície zložené z dvoch alebo troch politických strán. Tam je uzatváracia klauzula nastavená na 7% čo je menej ako pre koalíciu dvoch politických strán v Českej republike. Na Slovensku musia koalície zložené zo štyroch a viacerých strán získať iba 10% z celkového počtu platných hlasov.¹⁰² Slovenská republika má teda oproti Českej republike výrazne znížené hranice uzatváracie klauzule, takmer o polovicu pre koalície. Témou uzatváracie klauzule sa zaoberal aj Ústavný súd Slovenskej republiky. 35 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky „*považuje za zachovanie princípu rovnosti politických strán a koalícií zúčastňujúcich sa volieb ustanovenie síce diferencovaného percentuálneho volebného prahu pre koalíciu, ale len takého, ktorý sa rovná násobku percentuálneho volebného prahu ustanoveného pre politickú stranu, ktorá sa zúčastňuje vo voľbách samostatne, a počtu politických strán tvoriacich koalíciu. Každé iné riešenie považuje za jeho porušenie.*“ Podľa Ústavného súdu Slovenskej republiky „*zákonodarnému orgánu nevyplýva z ústavy ... žiadna povinnosť, aby prihliadal pri ustanovení percentuálneho volebného prahu na ... nerovné postavenie subjektov napr. tak, že pre politické strany sa bude vyžadovať v porovnaní s koalíciami nižšie percento platne odovzdaných hlasov.*“¹⁰³

Pre Národné zhromaždenie Maďarska platia takmer rovnaké uzatváracie klauzule ako v Českej republike. Ide teda opäť o odstupňovanú percentuálnu hranicu 5% pre politickú stranu, 10% pre koalíciu dvoch politických strán a 15% pre koalíciu troch a viacerých politických strán. V porovnaní s Českou republikou absentuje 20% hranica pre štvorkoalíciu.¹⁰⁴

Uzatváracia klauzula v Poľsku sa viac podobá slovenskej úprave. Článok 196 §1 stanovuje 5% uzatváraciu klauzulu pre politickú stranu, avšak 8% všetkých platných hlasov pre dvoj koalíciu. Koalícia viac ako dvoch strán v zákone upravená nie je.¹⁰⁵

¹⁰¹ PODHRÁZKÝ, M. *Přehled judikatury ve věcech voleb, referend a politických strán*. ASPI, a.s., Praha 2008, 157- 161 s

¹⁰² zákon č. 333/2004 Z.z., *o voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky*, v znení neskorších právnych predpisov § 42 odst. 2

¹⁰³ Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z dňa 11. januára 2001, sp. zn PL. ÚS 22/00-75

¹⁰⁴ Office for Democratic Institutions and Human Rights. *Republic of Hungary parliamentary elections*. [online]. osce.org. 10. mája 1998 [cit. 15.3.2013]. Dostupné na <<http://www.osce.org/odihr/elections/hungary/16212>>

¹⁰⁵ Ustawa z dnia 5.01.2011 r. Kodeks wyborczy čl. 196 §1 (poľský volebný zákon). Dostupný na <<http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>>

Vo všetkých krajinách V4 je potrebné prekonať hranicu piatich percent všetkých platných hlasov, aby sa politická strana mohla uchádzať o mandáty. Slovenská republika má uzatváracie klauzule upravené najnižšie. Zaujímavá je úprava Poľska, kde koalícia tvorená dvoma politickými stranami, potrebuje osem percent platných hlasov. V porovnaní s Českou republikou alebo Maďarskom kde je potrebné prekročiť hranicu 10%.

Maďarsko ako jediná zo spomínaných krajín v parlamentných voľbách v roku 2010 mala kandidujúcu koalíciu dvoch politických strán, ktorá potrebovala na prekročiť hranicu 10% avšak získala vyše 52% všetkých platných hlasov. Zväčša politické strany kandidujú samostatne ako tomu bolo vo voľbách v roku 2010 v Českej republike, 2011 v Poľsku a v roku 2012 na Slovensku.

4.7 Typ volebného systému

Priamo v Ústave ČR je zakotvené, že „voľby do Poslaneckej snemovne sa konajú ... podľa zásad pomerného zastúpenia“ pričom „voľby do Senátu sa konajú ... podľa zásad väčšinového systému.“¹⁰⁶ Tieto isté ustanovenia však nájdeme aj vo volebnom zákone¹⁰⁷.

V Českej republike bol volebný zákon výraznejšie novelizovaný zákonom č.37/2002 kvôli nálezu Ústavného súdu Českej republiky č. 64/2001 Sb. Zmenila sa volebná metóda, veľkosť volebných obvodov a takisto aj volebná kaucia. Volebná kaucia bola zmenená na nenávratný príspevok vo výške 15 000Kč pre každý kraj, v ktorom subjekt kandiduje. Štátny príspevok bol zvýšený na 100Kč za každý hlas pre stranu, ktorá prekročí hranicu 1,5% hlasov.¹⁰⁸ Súčasná podoba volebného zákona stanovuje, že voľby do Poslaneckej snemovne Parlamentu Českej republiky sa prepočítavajú na základe D'Hondtovej metódy.¹⁰⁹ Pred zmenou volebnej metódy sa používal modifikovaný D'Hondt tzv.Koudelka- D'Hondt podľa tvorca Zděnka Koudelky (viď kapitola 3.2.3).

Ústava Slovenskej republiky neobsahuje ustanovenie týkajúce sa samotného volebného systému. Problematika volieb je upravená vo volebnom zákone, ktorý hovorí že „voľby do Národnej rady Slovenskej republiky sa konajú ... podľa zásady pomerného zastúpenia“¹¹⁰

¹⁰⁶ zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů čl. 18

¹⁰⁷ zákon č. 247/19995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů §1 odst.2

¹⁰⁸ CHYTILEK: *Volební systémy...*, s. 310

¹⁰⁹ zákon č. 247/19995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů §50 odst. 1

¹¹⁰ zákon č. 333/2004 Z.z., o volbách do Národnej rady Slovenskej republiky, v znení neskorších právnych predpisov §1

Slovenská republika upravuje prepočet hlasov na mandáty odlišne ako Česká republika. Zatiaľ čo Česká republika zvolila systém volebného deliteľa, na Slovensku sa využíva systém volebného čísla. Podľa volebného zákona sa na prepočet hlasov použije Hagenbach-Bischoffova metóda.¹¹¹ Pri použití vzorca pre výpočet kvóra dostaneme republikové volebné číslo. „Celkový počet platných hlasov sa delí republikovým volebným číslom (RVČ) a politickej strane alebo koalícii sa prideliť toľko mandátov, koľkokrát je republikové mandátové číslo obsiahnuté v súčte platných hlasov, ktoré táto politická strana alebo koalícia získala.“¹¹²

$$RV\check{C} = \frac{\text{počet platných hlasov}}{\text{počet mandátov v Národnej rade Slovenskej republiky} + 1}$$

Na príklade volieb z roku 2012 je možné poukázať na disproporcionalitu, ktorá vzniká Hagenbach-Bischoffovou metódou. Odovzdaných bolo 2 596 443 hlasov. Strana SMER-SD získala 1 134 280 hlasov čo je v prepočte na percentá 44,41%. Bolo jej pridelených 83 mandátov, čo je zo všetkých možných 55,33%. Strana, ktorá skončila druhá bola KDĽS so 225 361 hlasmi v percentách 8,82%, získala 16 mandátov a teda 10,67% zastúpenie v parlamente (viac viď príloha č.2).¹¹³ V tomto prípade teda nastalo vytvorenie umelej väčšiny, pretože strana, ktorá voľby vyhrala, získala niečo vyše 44 percent všetkých hlasov, ale v parlamente obsadila vyše 55 percent kresiel.

Slovensko upravuje výšku príspevku za každý platný hlas, zákon hovorí, že „*politickej strane alebo koalícii, ktorá vo voľbách získala viac ako tri percentá z celkového počtu odovzdaných platných hlasov v rámci Slovenskej republiky, uhradí sa za každý takýto hlas zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky príspevok vo výške 1 % priemernej nominálnej mesačnej mzdy v hospodárstve za kalendárny rok predchádzajúci roku, v ktorom sa konajú voľby do Národnej rady Slovenskej republiky.*“¹¹⁴

Volebný systém Maďarska nie je upravený v Ústave. „Podľa zákona XXXIV/1989 je volebný systém zmiešaný, pričom najviac 152 mandátov je pridelených na základe princípu pomerného zastúpenia. Ďalších 176 mandátov je poslancom pridelených na základe

¹¹¹ zákon č. 333/2004 Z.z., o voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky, v znení neskorších právnych predpisov §43

¹¹² zákon č. 333/2004 Z.z., o voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky, v znení neskorších právnych predpisov §43 odst.1, 2

¹¹³ Petit Pres. *Výsledky volieb: Smeru chýba k ústavnej väčšine sedem hlasov.* [online]. sme.sk, 11.marca 2012 [cit. 25.marca 2013]. Dostupné na <<http://volby.sme.sk/c/6294653/vysledky-volieb-smeru-chyba-k-ustavnej-vacsine-sedem-hlasov.html>>

¹¹⁴ zákon č. 333/2004 Z.z., o voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky, v znení neskorších právnych predpisov §52 odst. 4

väčšinového princípu¹¹⁵ Ako jediná z porovnávaných krajín prideluje určitý počet mandátov väčšinovým systémom v dvoch kolách. V prvom kole je možné získať mandáty iba za určitých predpokladov. Účasť voličov na voľbách musí byť aspoň 50% a kandidát musí získať viac ako 50% hlasov vo svojom obvode. Do druhého kola postupujú prví traja kandidáti a všetci tí, ktorí získali aspoň 15% hlasov v prvom kole, avšak účasť musí byť minimálne 25% voličov.¹¹⁶ Počet mandátov sa líši v závislosti od počtu obyvateľov, napríklad volebnom obvode hlavného mesta je rozdelený na 32 častí, kde sa teda prideluje 32 mandátov (viď mapu v prílohe č.3), pretože ide o jednomandátové volebné obvody. V prvej zložke je teda vždy celkovo rozdelených 176 mandátov (pre výsledky volieb z roku 2010 v rámci prvej zložky viď tabuľka v prílohe č.3).

V druhej zložke, je ďalších maximálne 152 mandátov pridelovaných pomerným systémom za použitia Hagenbach-Bischoffovovej kvóty v 20tich volebných obvodoch (viď mapu v prílohe č.4). Pričom kandidujúce strany musia prekročiť celoštátnu klauzulu 5% všetkých hlasov, koalície dvoch politických strán 10% a trojkoalície 15% hranicu všetkých hlasov.¹¹⁷

Po určení volebného čísla, tak ako na Slovensku, je jasné koľko hlasov strana potrebuje na jeden mandát. V prípade, že nie sú prerozdelené všetky mandáty, časť zvyšných mandátov je alokovaných pomocou metódy najvyššieho zvyšku. Avšak iba tým stranám, ktoré majú po delení kvótou zvyšok aspoň dve tretiny tejto kvóty. Nerozdelené mandáty sa ďalej prenášajú do kompenzačnej zložky. V posledných voľbách do parlamentu bolo pomerným systémom v druhej zložke rozdelených 146 mandátov a teda 6 mandátov prešlo automaticky do kompenzačnej zložky. Rozdelenie nižšieho počtu mandátov nastalo tiež aj preto, že niektoré politické strany neprekročili hranicu piatich percent.

Existuje tretia tzv. kompenzačná zložka. Tá používa hlasy z oboch zložiek, ktoré nevedli k zisku mandátu. Pre kompenzačnú zložku sa používa tak isto uzatváracia klauzula a prepočet na mandáty je na základe metódy D'Hondtovho deliteľa.¹¹⁸ Napríklad vo voľbách v roku 2010 sa v kompenzačnej zložke pridelilo 64 mandátov. Môžeme teda povedať, že v Maďarsku sa 210 mandátov prepočítava na základe princípu pomerného zastúpenia. Je

¹¹⁵ KUBÁT Michal a kol. *Politické a ústavné systémy zemí stredovýchodní Evropy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. 230-231 s.

¹¹⁶ HLOUŠEK Vít, KOPEČEK Lubomír, ŠEDA Jakub. *Politické systémy*. Brno: Barrister & Principal, 2011. 183 s.

¹¹⁷ HLOUŠEK Vít, KOPEČEK Lubomír, ŠEDA Jakub. *Politické systémy*. Brno: Barrister & Principal, 2011. 183 s.

¹¹⁸ HLOUŠEK Vít, KOPEČEK Lubomír, ŠEDA Jakub. *Politické systémy*. Brno: Barrister & Principal, 2011. 183 s.

potrebné spočítať 146 mandátov vo viacmandátových volebných obvodoch a 64 kompenzačných (príklad volieb z roku 2010 je uvedený v tabuľke v prílohe č.4).

V Maďarsku napríklad strana Fidesz (maďarská občianska únia) vytvorila koalíciu s kresťanskodemokratickou ľudovou stranou a získali v druhej zložke 2 706 292 hlasov, čo je 52,73% všetkých hlasov (pričom potrebovali prekročiť uzatváraciu klauzulu 10%). Pridelených im bolo však celkovo 90 mandátov (z druhej a tretej zložky) čo je presne 42,86%. Maďarská socialistická strana získala 990 428 hlasov, čo je 19,3% a mandátov získala 57, v percentách 27,14% (viac vid' tabuľka v prílohe č.4).¹¹⁹ Už iba na prvom príklade kandidujúcej koalície je vidieť miernu disproporcionalitu pretože koalícia získala vyše 52% hlasov a celkovo získala vyše 42% mandátov. V prípade Maďarskej socialistickej strany vidíme opačný príklad, kedy strana získala 19,3% hlasov ale 27,14% mandátov. Ani Maďarský superzmiešaný volebný systém neodráža plne hlasy voličov.

Ako už bolo spomínané Poľská republika sa v mnohých volebných otázkach podobná Českej republike. Ďalším príkladom podobnosti je aj volebná formula. Poľsko používa na prepočet hlasov na mandáty rovnakú formulu ako Česká republika, a teda sa jedná o metódu D'Hondtovho deliteľa.¹²⁰ Poľská republika svoju volebnú formulu menila veľmi často. Všetky volebné reformy boli totiž politicky motivované. Pred rokom 1993 sa používala metóda Hare-Niemeyerova metóda a metóda modifikovaného Sainte-Laguého deliteľa. Vo voľbách v rokoch 1993 a 1997 bola použitá D'Hondtova metóda. Neskôr sa Poľsko v parlamentných voľbách 2001 vrátilo k modifikovanému Saint- Laguého deliteľu.¹²¹ Považujem reformy poľského volebného zákona za veľmi zvláštne, vzhľadom na to, že v priebehu necelého desaťročia zmenili volebnú formulu päťkrát.

Ďalšou neodmysliteľnou súčasťou je prepočet hlasov na mandáty a teda prevedenie skutínia. Výhodou D'Hondtovho deliteľa je rozdelenie všetkých mandátov v jednom skrutíniu. To znamená, že v Českej republike a tak isto aj v Poľsku nie je potrebné druhé skrutíniu. Touto metódou vzniká taktiež prirodzená uzatváracia klauzula, ktorá je vyššia ako umelo vytvorená.

Slovenská republika a čiastočne Maďarsko (v druhej zložke) používajú Hagenbach-Bischoffovu metódu, ktorá nikdy nerozdelí všetky mandáty iba v jednom skrutíniu. Avšak na

¹¹⁹ *Önkormányzati választások*. [online]. valasztas.hu. 2010 [cit. 25.marca 2013]. Dostupné na

<<http://www.valasztas.hu/dyn/pv10/outroot/vdin2/en/122.htm>>

¹²⁰ Ustawa z dnia 5.01.2011 r. Kodeks wyborczy čl. 232 §1 odst.1 (poľský volebný zákon). Dostupný na

<<http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>>

¹²¹ KUBÁT Michal a kol. *Politické a ústavné systémy zemí středovýchodní Evropy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. 285-286 s.

Slovensku prebieha druhé skrutínum vo forme rozdeľovania zvyškových hlasov, v prípade Maďarska pomocou zvyškových hlasov a pomocou kompenzačnej zložku.

Nevýhodou obidvoch metód je vysoký počet zvyškových hlasov. Hagenbach-Bischoffova metóda sa ich síce snaží eliminovať, avšak nikdy nie je možné vytvoriť systém, ktorý by dokonale odrážal prejav voličov.

ZÁVER

Na predchádzajúcich stránkach som sa snažila priblížiť čitateľovi problematiku volebných systémov všeobecne a vo vybraných štátoch Európy a nájsť odpovede na otázky, ktoré som uviedla v úvode práce.

Všetky štyri skúmané krajiny Česká republika, Slovenská republika, Maďarsko a Poľsko sú parlamentné republiky, ktoré fungujú na princípe rozdelenia moci na tri zložky. Tak isto sú všetky krajiny na základe svojich ústav definované ako demokratické právne štáty.

Spomínané štáty sa líšia nielen typom parlamentu ale aj počtom poslancov. Česká republika a Poľsko majú dvojkomorový parlament, avšak Slovenská republika a Maďarsko majú parlament jednokomorový. Slovenská republika, rozlohou najmenšia krajina, má najnižší počet poslancov 150. Česká republika má poslancov 200, Maďarsko 386 a Poľská republika má najviac a teda 460 poslancov.

Hypotéza že majú všetky uvedené krajiny rovnako upravené volebné právo sa bohužiaľ nepotvrdila. Vekový cenzus pre aktívne volebné právo je rovnaký teda 18 rokov. Pasívne volebné právo v Českej republike, Slovenskej republike a Poľsku je od 21 rokov. Na rozdiel od Maďarska, kde je možné kandidovať za poslanca už od 18tich rokov. Pre všetky krajiny okrem Maďarska platí, že voliť môže občan krajiny. A teda ďalším zaujímavým rozdielom je, že nová Ústava Maďarska pridáva volebné právo nielen občanom ale aj etnickým národnostiam, ktoré v krajine nežijú a požiadali o občianstvo. Podľa môjho názoru táto úprava zabraňuje samotným občanom krajiny plne sa podieľať na fungovaní systému.

V úvode práce som predpokladala, že v porovnávaných krajinách bude mať moc výkonná rovnaké postavenie k otázke volieb. Ani táto domnienka sa nepotvrdila. Vo všetkých krajinách okrem Slovenskej republiky voľby vyhlasuje prezident. Na Slovensku však voľby vyhlasuje predseda vlády.

Ďalšia hypotéza týkajúca sa uzatváracej klauzule sa potvrdila iba z určitej časti. Hranica pre jednotlivé politické strany je vo všetkých spomínaných krajinách nastavená rovnako na 5%. Táto časť hypotézy sa potvrdila. Rozdiel nastal pre koalície politických strán. Pre koalíciu dvoch politických strán má Česká republika a Maďarsko nastavenú uzatváraciu klauzulu na 10%. Poľsko zvolilo hranicu 8%. Slovensko má nastavenú hranicu na 7%, ktorá však platí nielen pre dvojkoalíciu ale aj pre koalíciu troch politických strán. Čo sa týka koalície troch politických strán v ostatných štátoch, Česká republika a Maďarsko majú rovnakú hranicu 15% a Poľsko, dokonca zákonom trojkoalíciu ani neupravuje. Pre koalície

štyroch politických strán je hranica v Českej republike nastavená na 20%. V Maďarsku táto uzatváracia klauzula absentuje. Na Slovensku je hranica nastavená najnižšie na 10%. Čiastočne sa hypotéza potvrdila aj z hľadiska, že všetky štáty majú odstupňovanú uzatváraciu klauzulu.

Slovenská republika má jeden celoštátny volebný obvod, ktorý podľa môjho názoru najviac odzrkadľuje vôľu voličov najmä v súvislosti s väzbou použitej metódy volebného čísla. Na rozdiel od Českej republiky, kde sú viacmandátové volebné obvody sprevádzané problémami, najmä kvôli nerovnomernému rozdeleniu. Vo veci volebných obvodov Poľská republika zvolila dobrú cestu. Pre tak rozsiahlu krajinu či rozlohou alebo počtom obyvateľov je de lege ferenda jeden volebný obvod neprijateľný. Rozdelenie volebných obvodov v Maďarsku je upravené rovnako ako v Českej republike a Poľsku. Avšak na rozdiel od Českej republiky je počet obyvateľov v jednom volebnom obvode rozdelený primerane.

Nie len nastavenie volebného obvodu zohráva veľkú rolu v politickom systéme. Azda ešte dôležitejším prvkom je samotná volebná formula. Existuje množstvo modifikácií volebnej metódy, Česká republika a Poľsko si zvolili práve D'Hondtovho voleného deliteľa. Práve spomínaná metóda mierne uprednostňuje väčšie politické strany, v Českej republike v náväznosti na nerovné volebné obvody môže pôsobiť disproporčne. Slovenská republika zvolila pomerne jednoduchú Hagenbach-Bischoffovu metódu volebného čísla. Na príklade Maďarska bolo v tejto práci ukázané, že Hagenbach-Bischoffova metóda v kombinácii s D'Hondtovým deliteľom pôsobia taktiež disproporčne.

Tu môžem odpovedať na otázku, či dochádza k ovplyvneniu volieb so strany štátu, čo sa týka väzby medzi hlasmi a mandátmi. Každý štát si volebnú formulu môže nastaviť inak. V týchto príkladoch je názorná ukážka toho, že žiadne voľby nie sú maximálnym možným odzrkadlením názorov voličov. Ide teda o určitý zásah zo strany štátu, avšak podľa môjho názoru najmä kvôli zamedzeniu fragmentácii zákonodarného zboru (v prospech princípu integrácie). Môžem teda zhodnotiť, že aj napriek určitým problémom, ktoré sprevádzali vývoj volebných systémov, sú všetky spomínané plne funkčné.

Všeobecne sa všetky štáty snažia dopracovať k dokonalejším volebným systémom, napríklad v Maďarsku neprešiel návrh povinných volieb. V poslednom čase súčasný prezident Českej republiky Miloš Zeman odporučil zmenu volebného systému (zavedenie panašovania), ktorý je zatiaľ iba v štádiu debát a porovnávaní výhod.

Čo sa týka právnej úpravy de lege ferenda, myslím, že pre Českú republiku by bol jeden volebný obvod ideálny. V tomto smere by sa Česká republika mohla inšpirovať na Slovensku, kde sa jeden volebný obvod osvedčil. Odstránili by sa tak problémy

s nerovnomerným rozdelením volebných krajov. Tak isto aj zvýšenie počtu preferenčných hlasov by umožnilo voličom viac ovplyvniť zloženie zákonodarného zboru. Je možné tiež uvažovať o znížení alebo úplnom zrušení percenta preferenčných hlasov, ktoré kandidát musí získať, aby postúpil na prvé miesto kandidátky. Tým by sa výrazne zvýšila personalista voľby. Ďalším problémom sú uzatváracie klauzuly pre koalície, ktoré má Česká republika nastavené pomerne vysoko. Momentálne používaná D'Hondtova metóda nastavuje prirodzenú uzatváraciu klauzulu vyššiu ako je umelá. Znížením tejto hranice na 8% pre koalíciu dvoch politických strán, by sa zamedzilo predošlým komplikáciám v podobe uzatvárania rôznych zmlúv. V Českej republike je známy prípad kedy sa vysoké uzatváracie klauzule obchádzajú tak, že politická strana podá kandidátnu listinu, na ktorej sú uvedení členovia inej politickej strany. Tento problém by bol odstrániteľný v prípade, že na kandidátnej listine politickej by mohli byť uvedení iba jej členovia, prípadne nezávislí kandidáti. Ďalšou možnou úpravou by bola aj zmena samotnej volebnej formuly napríklad na Sainte-Laguého deliteľa. Táto metóda zvyhodňuje malé a stredné veľké politické strany, čo hodnotím ako veľké pozitívum najmä pri reklamách a financovaní kampaní. Ako negatívum vidím, že viac menších politických strán vedie k fragmentácii vlády a vytváraniu určitých zlepcov, ktoré vedú k nestabilite.

Maďarsko by mohlo de lege ferenda považovať o zmene volebného zákona, najmä v oblasti preferenčných hlasov. Pri rozdeľovaní 386 mandátov, je iba 176 mandátov pridelených konkrétnym kandidátom zo strany voličov (čo mierne personalizuje voľbu). Zvyšné mandáty sú rozdeľované na základe hlasu pre politickú stranu a volič nemá možnosť zmeniť poradie kandidátov.

V tomto smere by sa tak isto mohla inšpirovať aj Poľská republika napríklad aj od Českej či Slovenskej republiky. V Poľsku by bolo vhodné navýšiť počet preferenčných hlasov, aby si volič nemusel vyberať či svoj jediný hlas dať favorizovanému kandidátovi alebo politickej strane. Chýba tu totiž určitý prvok personalisty. Voliči by mali väčšie právo rozhodnúť o zložení parlamentu.

Daná problematika je predmetom rozsiahlejšieho skúmania častí, ktoré by si zaslúžili detailnejšie rozpracovanie. Cieľom mojej práce bolo priblížiť čitateľovi problematiku volieb. Išlo teda o komparáciu štátov, ktoré na základe pomerne nových zmien volebného zákona spracované neboli. Vyslovením vyššie uvedených názorov mám za to, že cieľ práce bol naplnený.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Právne predpisy

zákon č. 2/1993 Sb., *Listina základních práv a svobod*, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky*, ve znění pozdějších předpisů

Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb, v znení neskorších právnych predpisov

zákon č.80/1990 Zb. *o voľbách do Slovenskej národnej rady*, v znení zákona č. 187/1998 Z. z. účinného ku dňu 20. mája 1998

zákon č. 333/2004 Z.z., *o voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky*, v znení neskorších právnych predpisov

Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. *Kodeks wyborczy* (poľský volebný zákon).

Zákon č. XXXIV/ 1989 *o voľbách do maďarského parlamentu* (ACT NO XXXIV OF 1989 ON THE ELECTION OF MEMBERS OF PARLIAMENT)

zákon č. 247/1995 Sb., *o voľbách do Parlamentu České republiky*, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů

zákon č.37/2002 Sb. kterým se mění zákon č. 247/1995 Sb., *o voľbách do Parlamentu České republiky*

Odborné publikácie

KLIMA,K. *Státověda*. 2.vydání. Plzeň: Aleš Čeněk , 2011 ISBN 978-80-7380-296-7

HOLLÄNDER, P. *Základy všeobecné státovědy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009 ISBN 978-80-7380-178-6

KLOKOČKA, V. Politická reprezentace a volby v demokratických systémech. Praha: Aleko, 1991 ISBN 80 - 85341- 11- 5

KLÍMA, K. *Ústavní právo*. 4. vydání Plzeň: Aleč Čeněk, 2010 ISBN 978-80-7380-261-5

ANTOŠ, M. *Principy voleb v České republice*. Praha: Linde, 2008 ISBN 978-80-7201-734-8

KREJČÍ, O. *Kniha o volbách*. Praha: Victoria Publishing a.s. 1994 ISBN 80-85605-88-0

CHYTILEK, Roman a kol. *Volební systémy*. Praha: Portál, 2009 ISBN 978-80-7367-548-6

NEUBAUER, Z. *Státověda a teorie politiky*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006 ISBN 80-86429-51-2

KUBÁT, Michal a kol. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004 ISBN 80-86432-90-4

CABADA, Ladislav a kol. *Nové demokracie střední a východní Evropy*. Praha: Nakladatelství oeconomica, 2008 ISBN 978-80-245-1388-1

KLOKOČKA, V. *Ústavy států Evropské unie*. 2. díl Praha: Linde 2005 ISBN 80-7201-556-7

HLOUŠEK Vít, KOPEČEK Lubomír, ŠEDA Jakub. *Politické systémy*. Brno: Barrister & Principal, 2011 ISBN 978-80-87474-23-5

PODHRÁZKÝ, M. *Přehled judikatury ve věcech voleb, referend a politických stran*. ASPI, a.s., Praha 2008 ISBN 978-80-7357-291-4

Internetové zdroje

BURDÁK, Vlastimil. *Uzavírací klauzule*. [online]. EPRAVO.cz, 11. Júla 2012 [cit. 21. januára 2013]. Dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/uzaviraci-klauzule-17705.html#_ftn1>

Polská Ústava dostupná na <<http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>>

Podľa anglického prepisu novej maďarskej Ústavy k dispozícii na <http://www.euractiv.com/sites/all/euractiv/files/CONSTITUTION_in_English__DRAFT.pdf>. Originálna verzia v maďarskom jazyku dostupná na <<http://www.parlament.hu/irom39/02628/02628.pdf>>

Stránka maďarského parlamentu v anglickom jazyku. Dostupné na <http://www.parlament.hu/fotitkar/angol/general_info.htm >

KÜHN, Zdeněk. *Nová ústava Maďarska*. [online]. jinepravo.blogspot.cz, 17. Apríla 2011 [cit. 10. marca 2013]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2011/04/nova-ustava-madarska.html>>

Maďarský volebný zákon, v anglickom jazyku dostupný na <http://www.parlament.hu/angol/act_c_of1997.htm>

Tlačová agentúra Slovenskej republiky. *Podľa Gašparoviča je jeden volebný obvod prežitkom*. [online]. sme.sk, 30. januára 2011 [cit. 12. marca 2013]. Dostupné na <<http://www.sme.sk/c/5743949/podla-gasparovica-je-jeden-volebny-obvod-prezitkom.html>>

ZALA, Boris. *Zala: Volebné právo pre menšiny prijaté Maďarskom môže byť ďalším problémom*. [online]. europaryparlament.sk, 20. Januára 2012 [cit. 11. marca 2013]. Dostupné na <<http://www.europaryparlament.sk/view/sk/press-release/news/news-2012/news-2012-January/news-2012-January-22.html;jsessionid=FB2961CDBF9B38502354BC62208E665A>>

Website of the Hungarian Government. [online]. kormany.hu, 2013 [cit. 11. marca 2013]. Dostupné na <<http://www.kormany.hu/en/hungary/the-electoral-system-parliamentary-changes>>

Office for Democratic Institutions and Human Rights. *Republic of Hungary parliamentary elections*. [online]. osce.org, 10. mája 1998 [cit. 15. marca 2013]. Dostupné na <<http://www.osce.org/odihr/elections/hungary/16212>>

Zákon č. XXXIV/1989 o voľbách do maďarského parlamentu dostupný na <<http://www.legislationline.org/documents/id/5324>>

Petit Press. *Výsledky volieb: Smeru chyba k ústavnej väčšine sedem hlasov*. [online]. sme.sk, 11.marca 2012 [cit. 25.marca 2013]. Dostupné na <<http://volby.sme.sk/c/6294653/vysledky-volieb-smeru-chyba-k-ustavnej-vacsine-sedem-hlasov.html>>

Önkormányzati választások. [online]. valasztas.hu. 2010 [cit. 25.marca 2013]. Dostupné na <<http://www.valasztas.hu/dyn/pv10/outroot/vdin1/hu/l403.htm>>

Judikatúra

Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 11. januára 2001, sp. zn PL. ÚS 22/00-75

Nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 24. 1. 2001, sp. zn. Pl.ÚS 42/2000

ABSTRAKT

Názov mojej bakalárskej práce je „Komparace volebních systémů pro volby parlamentu ve vybraných evropských státech“. V prvej kapitole vymedzujem pojem volieb a ich funkciu, volebné právo a jeho princípy. V nasledujúcej kapitole sa venujem jednotlivým fázam volebného procesu. V tretej kapitole charakterizujem rôzne volebné systémy, ich výhody a nevýhody. V poslednej kapitole sa zameriavam na samotnú komparáciu jednotlivých prvkov volebných systémov vybraných krajín.

ABSTRACT

Title of my thesis is „The comparison of electoral systems for the elections of parliament in chosen European states". The first chapter defines the concept of elections and their function, suffrage and its principles. The next chapter deals with the various stages of the electoral process. In the third chapter, I describe the different electoral systems, their advantages and disadvantages. The last chapter focuses on the comparison of the actual elements of electoral systems in chosen countries.

KLÚČOVÉ SLOVÁ

Voľby, funkcia volieb, volebný proces, volebný systém, volebné právo, mandát, volebný obvod, volebná formula, proporcionalita, skrutínium, uzatváracia klauzula, kandidátne listiny, parlamentná forma vlády, pomerné zastúpenie, lehoty, prezident, Vyšehradska štvorka

KEY WORDS

Elections, function of elections, the electoral process, electoral system, suffrage, mandate constituency, electoral formula, proportionality, scrutiny, the closing clause, lists of candidates, parliamentary form of government, principle of proportional representation, period, president, Visegrad group